

1.SEMINÁŘ

Autorsky nekorigovaný text

Americká vojenská základna/stanice v ČR?!

Důvod k radosti či k obavám?

(Kolik vojáků tu bude? Proti komu to bude? Zvětší či zmenší to naši bezpečnost? Budou stát američtí vojáci mimo české zákony?)

5. října 2006

V panelové diskusi vystoupili:

Antonín Rašek - sociolog a generál ve výslužbě

Jiří Šedivý - ministr obrany ČR (bezpartijní)

Lubomír Zaorálek - místopředseda Poslanecké sněmovny parlamentu ČR (ČSSD)

Seminář zahájil člen družstva FONTES RERUM **Jan Mládek**.

Mládek:

Dámy a pánové dovoluji, abych vás přivítal na dalším semináři družstva Fontes Rerum a představil dnešní vystupující. Pan Antonín Rašek, sociolog a generál ve výslužbě, pan ministr obrany Jiří Šedivý a Luboš Zaorálek, místopředseda Poslanecké sněmovny.

Pan Antonín Rašek má více šedin a pan Šedivý má funkci, takže předpokládám, že nám sdělí více než obligátní stanovisko. Musím říci, že ministr obrany má jednu strašnou kompetenci v dnešních těžkých dobách a to je to, že on je ta poslední instance, která nechává sestřelit civilní letadlo ovládnuté teroristy. To je tedy kompetence, kterou mu v žádném případě nezávidím, protože všechna rozhodnutí jsou špatná. Takže je třeba vše dělat pro to, aby takový těžký moment nenastal. Pan Zaorálek dorazí později, protože je někde na cestě z Parlamentu sem. A než dorazí, tak se pokusím jako obvykle trošku navést diskutující k zodpovězení některých otázek, kterých v tomto případě máme poměrně hodně.

Jednak se má dělat nějaký protiraketový systém a mělo by být známo, co ten systém vlastně dovede, jaké má procento úspěšných zásahů. Jestli je pravda (jak jsem někde četl), že se trefí v půlce případů a to ještě v míru, když ví odkud kam raketa letí, tak ji sestřelí. Tak to je jeden ze zajímavých okruhů. Možná ještě důležitější je, koho chrání a koho ohrožuje a především před kým nás chrání. Jestli je to před Iránem, severní Koreou a jestli chrání nás nebo USA. Protože když se to povede, tak ty rakety někde spadnou a v tom lepším případě by to pak nebylo asi v Čechách. Viděl jsem někde jiný článek, že by to padalo někde na východním Slovensku, takže možná tuto stanici potřebujeme proto, že kdyby to sestřelovali někde v Německu, tak by to padalo na nás. Ale takto to zatím nikdo nezdůvodňoval.

Potom je velmi důležitá otázka politická: musím říci, že když jsme vstupovali do NATO, tak ve vzniklé debatě bylo zastánci NATO sdělováno, jak skvělé demokratické procedury NATO má, že tam funguje zásada jednomyslnosti a že to je vlastně výhodné pro malé země. A já musím říci, že se mě tento argument docela líbil, jenomže teď poslední roky ukázaly, že všechno je jinak. Že sice NATO existuje, ale všechna zásadní rozhodnutí ve všech klíčových věcech nejsou dělány v NATO, ale v koalici ochotných, což je takové zvláštní sousloví „ochotných ke všemu“. Teď je otázka, jestli to právě není proti demokratickým a jednomyslným procedurám - ono prosadit něco jednomyslně

v organizaci, kde je tak velký počet členů je samozřejmě velký problém. A s tím také souvisí tady ta protiraketová obrana, jestli by tedy nebylo logické, pokud něco takového dělat, tak v rámci NATO a nikoliv v koalici ochotných.

Pak je také třeba položit si otázku, že pokud zde základna/stanice bude, tak vzniká problém toho, že američtí vojáci budou stát mimo české zákony. Tak to vždycky je a tak to je na základnách v Itálii, v Německu a USA to tak vždycky má zavedené. Je to podle mě určité omezení suverenity. Občané se zvláštními právy a ještě k tomu vojáci - tak mě napadá historika z 50.-tých let s kterou nevím, co si počít protože sovětští vůdcové se obrátili na československou komunistickou stranu a vládu s tím, že se těží málo uranu v ČSSR. A ti říkali „máme málo horníků“. A oni říkali „, to nevdí soudruzi, my vám sem pošleme 50 tisíc ruských“. A ti komunističtí vůdcové dostali strach, že mít tady 50 tisíc ruských nebo sovětských občanů, kteří jím nebudou podléhat, že to rozhodně neposílí jejich pozici a vyřešili to tak, že do těch dolů poslali politické vězně.

Chtěl bych podotknout, že ze tří řečníků pouze asi jediný odpůrce zásadní oné stanice nebo základny je pan Zaorálek, kdežto ostatní pánové budou sdělovat asi něco jiného.

Chtěl jsem říci, že i když budeme mít všechny pochybnosti nejrůznějšího druhu, tak je otázka jestli i přes to bychom s tím neměli souhlasit, protože potřebujeme USA. A potřebujeme USA k něčemu, čemu já říkám nezpochybňování výsledků 2.světové války nebo zkráceně Postupimská smlouva. Já si dovedu představit, že i když budeme mít pochybnosti, tak si řekneme, že USA z tohoto důvodu potřebujeme a poskytneme jim tu základnu. Protože ono na tomto světě je vždycky něco za něco. Pokud by byla úvaha tímto směrem, tak já si kladu otázku, jestli USA jsou něco podobného schopné a ochotné udělat zejména, když je problém i taková banalita z tohoto hlediska jako je bezvízový styk s USA. Mě osobně nejvíc vadí jejich poplatky, protože bych si dovedl i vysvětlit, že USA chtějí být chráněni před já nevím čím. Ale oni nám již jednou slíbili, že oni mít víza nebudou, ale my sice budeme, ale bezplatně a opak je pravdou. My jím platíme tak, že český občan platí dokonce už i za žádost o vízum a když je žádost zamítnuta, tak své peníze nedostane zpátky.

Rašek:

Já samozřejmě musím odpovědět na některé otázky zde vyslovené a nabídnu vám informace, které jsem se dověděl.

První otázka zde položená se týkala toho, co systém dovede. Tak tento americký protiraketový systém celkově po skončení čtyř etap výstavby má k dispozici základny s 250 podzemními odpalovacími rampami a příslušně stejným počtem protiraketových střel. Dále 3 velitelská řídicí centra, 5 publikačních a spojovacích center, 15 radiolokátorů a 29 satelitů.

Tento systém má v podstatě splňovat dva cíle: první cíl je bránit záměrnému odpálení balistických raket z území tzv. nepřátelských států a potom bránit proti náhodně vystřeleným raketám. Pokud jde o záměrně vystřelené rakety, tak to, co skutečně hrozí (těch 250 raket) je příliš velký počet a pokud (jak se někdo domnívá) je to namířeno proti Rusku, tak podle mého názoru je to příliš malý počet. Protože jak se odhaduje, má Rusko k dispozici 500 balistických raket s jadernou náloží. Takže celkový počet se mi zdá problematický. Byl jsem nakloněn tomu, protože bych mohl uvést některé údaje, že to může sloužit tzv. náhodnému odstřelení raket, což se v minulosti stalo několikrát. Uvedu např., že se to stalo Polákům v 70.tých letech, kdy vystřelili raketu po zaměření o 80° na druhou stranu a minulo to 260 km od vystřelení město velice silně osídlené. Ukrajincům, kteří v roce 1999 se podařilo bohužel smést jednu ukrajinskou vesnici a zabít většinu obyvatel. Ale nyní co jsem dostal poslední zprávy, tak s velkou pravděpodobností tento systém proti náhodně odstřeleným raketám fungovat nebude. Protože Američané si uvědomují, že by to bylo příliš nákladné.

Pokud jde o tvarové umístění jednotlivých segmentů protiraketové obrany na území (jak se zatím předpokládá) Polska a ČR, tak má jít o základnu o 10 až 11- ti raketách. Je to také otázka úspěšnosti zásahu (zatím se uvádí 40 až 50%), ale faktem je jedna taková věc, že vlastně tento

system je ve vývoji a de facto není zatím plně rozhodnuto o tom, jaké rakety budou vlastně použity. Pokud by v diskusi na toto padla otázka, tak můžu odpovědět, jaké rakety jsou ve hře.

Koho tento systém chrání a koho by měl ohrožovat? Já si myslím, že pokud jde o severní Koreu, tak pravděpodobně podle toho, co má být dislokováno tady, tak nebezpečí z této oblasti nehrozí. Problém může být, pokud by se nepodařilo vyřešit vztahy s Iránem. Irán v současné době disponuje raketami Šahab 1300 km a Šahab 1900 km, vyvíjí raketu Šahab - Kosar s doletem 4000 km. Přitom Praha je od Teheránu 3400 km a od pohoří, kde by to mohlo být umístěno 3770 km, takže za dané situace by systémy spíše chránily území sousedních států a samozřejmě část Evropy. Zatím se předpokládá, že to trvá nejméně 10 let než by byly schopny rakety zasáhnout území USA. Irán ve válce s Irákem zatím vypálil rakety Skat na Balkán a těmi současnými, které má k dispozici, může zasáhnout Izrael, Turecko a stejně vzdálené země. Já se domnívám, že Irán nemá tolik prostředků k dispozici, aby mohl nějak masověji tyto rakety rozvinout.

Problém koho základna nebo stanice ohrožuje: s velkou pravděpodobností Rusko, protože zprvu se zdálo, a my jsme dostávali informace, že jsou nějakým způsobem USA s Ruskem dohodnuty. Také první reakce komentátorů byly takové spíše ironické. V současné době jsou ovšem daleko vážnější, razantnější. Dokonce někteří komentátoři varují před tím, že by takováto základna na území Polska nebo ČR mohla komplikovat odpálení raket z území Ruska. Já si myslím, že technicky je to dost těžko možné. Ale daleko více se mi zdá jako argument, který jsem například slyšel od lidí, kteří sledují ruskou problematiku ohledně základen, že Rusko cítí nebezpečí, že rakety budou dislokovány na území, které dříve SSSR ovládal. A že Rusové měli představu, když se rozpadla socialistická soustava a SSSR, že vlastně na těchto územích dojde k ovládnutí přímo USA.

V poslední době se operuje velice často s tím, jakoby americký protiraketový systém existoval jako jediný. Nezapomeňme na to, že existuje takovýchto systémů více. Je to již realizovaná protiraketová obrana bojiště NATO, která se má z hlediska protiraketové obrany dobudovat zhruba do roku 2010 a má chránit před střelami krátkého a středního doletu a Aliance na ni vyčlenila dosud 650 mil EUR. Pak má být zamýšlená protiraketová obrana NATO a třetí je protiraketová obrana USA.

U nás převažuje mínění, že pokud by se o tom mělo nějakým způsobem uvažovat, mělo by to být v rámci systému protiraketové obrany NATO.

Mládek:

Děkuji za úvodní slovo. Myslím, že jsme se něco dověděli, ale spíše o tom, proti čemu systémy nejsou zaměřeny. Není to proti ruským raketám, kterých je moc, není to proti severní Koreji, protože je moc daleko. Je to možná Irán. Já bych prosil pana ministra obrany, aby se hlavně soustředil na tento moment, protože to je v jeho kompetenci. Jinak se můžete vyjadřovat zcela volně, protože jak říkával pan profesor a prezident, že je to všechno jinak. Zajímavá je samozřejmě myšlenka, týkající se náhodně vystřelených raketách.

Ještě jsem zapomněl na jednu věc, že existuje jedna oblíbená teorie, že není ani důležité, co takovýto systém dělá, ale hlavně, že se na něm utrácí hodně peněz, protože ti zainteresovaní se na tom přiživí. Naši domácí politici tomu říkají „syndrom brněnského nádraží“, které se přemísťuje, aniž by to bylo za potřebí. A v Rusku jsou nyní peníze z růstu cen ropy, takže i tam může být zájem zvednout rukavici.

Šedivý:

Dobrá večer dámy a pánové; já jsem rád, že jsem byl pozván na tuto debatu a na úvod bych chtěl říci jednu základní věc: nenutíme nikoho do ničeho, my se snažíme nějakým způsobem začít debatu, která tady měla začít již dávno. Samozřejmě pokud se parlament rozhodne, že ČR nepřijme tuto nabídku USA, tak to bude suverénní rozhodnutí suverénního parlamentu suverénní země a USA nás do ničeho nutit nebudou. To je velice důležité si uvědomit a neexistuje naprosto žádný nátlak nebo vydírání a obchody, že „něco za něco“.

Východiska z mé pozice (já už jsem ji několikrát formuloval) je ta, že v zásadě souhlasím s tím, aby ČR dále jednala s USA o možném umístění části tohoto systému na českém území. Ovšem

tou zásadní podmínkou je záruka, aby ten element, který bude umístěn u nás a celý systém, jehož tento element bude součástí, byl v době, kdy se počítá, že bude vybudována celá tato mnohohrstevnatá obrana ne jen USA ale samozřejmě Atlantické aliance, aby byl systémem multilaterálního uspořádání multilaterální obrany USA a evropských spojenců.

A nyní východiska: já bych chtěl říci, že vycházíme za prvé z platných dokumentů, které podepsaly předchozí vlády jako je na příklad Bezpečnostní koncepce NATO z roku 1999, jako jsou na příklad závěry Pražského summitu z roku 2002, které mimo jiné také daly základ ke zpracování studie proveditelnosti. Tato studie proveditelnosti byla nedávno dokončena, je to 10 tisíc stránek převážně technických údajů. Je klasifikovaná, nicméně my, abychom skutečně umožnili otevřít debatu na základě nějakých konkrétních dat, tak jsme iniciovali odtajnění části této zprávy a velice na tom pracujeme v Bruselu a doufáme, že se nám to podaří dosáhnout. Samozřejmě na tom spolupracujeme i s Poláky. Dále bezpečnostní strategie ČR z roku 2003, kde se praví (budu citovat z článku 43): že „vzhledem k tomu, že se neustále rozšiřuje počet vlastníků zbraní hromadného ničení spolu s raketovými technologiemi a vzhledem k tomu, že některé země odmítají respektovat relevantní mezinárodní závazky, bude vláda vytvářet podmínky pro připojení se k projektu čínskému, které budou schopny zajistit obranu území ČR.“ A konečně je to i strategická koncepce EU z roku 2003, která právě považuje zbraně hromadného ničení za základní problém. Dále vycházíme z určité kontinuity české zahraniční politiky a tady bych zmínil prohlášení pana ministra Tvrďíka z 16.9.2002 po schůzce s Ramsfeldem ve USA, kdy cituji: „vyjádřil jsem zájem ČR zapojit se do tohoto programu, nabídli jsme USA možnost rozmístění na území ČR systému protiraketové obrany.“ Od té doby proběhlo 16 nebo 17 konzultací na různá technická témata. Poslední konzultace se uskutečnila v USA v srpnu tohoto roku, tj. před nástupem současné vlády a od té doby jsme nepodnikli ani jeden oficiální krok jakýmkoliv směrem. Takže to je také důležité zdůraznit určitou kontinuitu, která tady je.

Druhým faktorem, ze kterého vycházíme jsou hrozby nebo určitá rizika a směr, ve kterém se počítá, že by případná instalace na našem území mohla být nějakým způsobem účinná, tak to je především Irán a tady bylo uvedeno Šahab 3 s doletem 1 200 - 500 km a vyhlídka na Šahab 6 s možná za 5 - 10 let s doletem 5 000 km. A tady bych chtěl jenom říci, že dostáváme signály z nejrůznějších monitorovacích systémů nejrůznějších režimů, které se snaží zabránit šíření jak zbraní a materiálů hromadného ničení a dále raketových technologií, že Irán velice intenzivně a usilovně pracuje na tom, aby této schopnosti dosáhl co nejdříve.

Na okraj bych chtěl říci jednu věc: já jsem byl minulý týden na neformálním zasedání NATO ve Slovinsku v Portoroži a tam v rámci tohoto jednání proběhla schůzka rady Rusko - NATO a ministr obrany Ivanov tam hovořil o takových konkrétních současných problémech zejména co se týče Gruzie. A pak náhle na samý závěr svého vystoupení zcela mimo kontext té dosavadní debaty řekl: „my se cítíme být ohroženi z naší jihovýchodní hranice. Mám na mysli zejména tři státy, které se snaží nebo už mají zbraně hromadného ničení a snaží se prodlužovat prostředky jejich přenosu. Je to Pakistan, severní Korea a Irán. Zastavil se zejména u Iránu a řekl: „podívejte se dneska je Irán schopen dostřelit na vzdálenost nějakých 300 km jižně od Moskvy a my to považujeme za velký problém a mimo jiné taky (a to skutečně si nedovedu vysvětlit, co tím měl na mysli) proto, že nedisponujeme raketami středního a delšího doletu, které jsme na základě smlouvy s USA zrušili v roce 1987.“ Takže, myslím si, Rusko vnímá toto rostoucí nebezpečí velice silně a já jsem to viděl jako určitý signál už před tím, co se dnes děje kolem Gruzie, tj. embargo, kdy chtěli jakoby naznačit, že existují určité rozpory, ale jsou určité základní věci, ve kterých se můžeme dlouhodobě shodnout.

Dále, k čemu takováto obrana vlastně je. Vyšel odborný článek dvou německých expertů z SWP z Berlína, kdy skutečně nelze toto pracoviště podezřívát, že by to byli nějakí lokajové USA, kteří doporučují pokračovat v intencích základní studie proveditelnosti, která říká: „ano, dlouhodobě je proveditelné, aby byla instalována taková obrana protiraketová, která by obě území ochránila“. A v článku, který jsem zmiňoval, říkají: „základní scénář není, že by se oni rozhodli zaútočit nebo na nás poslat rakety. Ne, základní scénář je takovýto: představme si situaci, že některá z těchto zemí,

kteře jak jistě uznáte nejsou zrovna nejspolehlivější nebo předvídatelnými aktéry mezinárodních vztahů, jako např. Irán (vzpomeňme opakovaná prohlášení prezidenta vůči Izraeli) nebo to může být i Sýrie, která se snaží získat kapacity. A oni budou nějakým způsobem agresivně jednat ve svém regionu (tak, jak na příklad v roce 1990 to byl Irák) a budou mít ovšem již zbraně, hlavici hromadného ničení a schopnost dopravit tuto nálož na naše území. V tu chvíli zapomeňme na jakoukoliv možnost intervence mezinárodního společenství tak, jak se to stalo v roce 1991 v Iráku. A tady bych ještě jenom na okraj chtěl říci, že když v roce 1982 zničil Izrael reaktor v Osiraku, tak to vzbudilo obrovský odpor mezinárodního společenství. Nicméně, kdyby toto neučinili, tak s největší pravděpodobností Husein v roce 1990 jadernou bombu měl a pokud by měl jadernou bombu v té době, tak bychom museli zapomenout na jakoukoliv intervenci, protože bychom byli vystaveni jadernému odstrašení.

A ještě velice krátce k charakteru toho systému: pan Rašek to tady již správně naznačil, že my se soustředíme na to, co se dříve nazývalo národním protiraketovým systémem až do roku 2002, kdy USA se rozhodly rozšířit tento systém a nabídnout ho případně i spojencům. Je to systém mnohvrstevnatý, t.j. je to systém, který má různé kategorie od taktické obrany bojiště až po obranu proti balistickým raketám, které by právě nad územím střední Evropy (pokud by např. letěly z Iránu na USA) byly v apogeu a je to jaksi nejlepší moment z hlediska navádění, atd. k jejich likvidaci. Je to systém sebeobranný. To znamená, my nebudeme chráněni základnou, která by byla ve střední Evropě nebo u nás. Součástí toho systému jsou právě různé vrstvy systému ochrany bojiště, jejichž vývoj je mnohem dále než vývoj toho, o čem tady dnes hovoříme a které jsou umístěny jak na zemi, tak na námořních platformách, tak ve vzduchu. A v podstatě toto je ten systém, který by chránil a který bude tak jako tak dříve nebo později chránit Evropu. A já jsem pevně přesvědčen, že to bude i systém multilaterální a je to v cílech na 10-15 let, že v rámci NATO dospějeme do konsensu. Především nás k tomu nějakým způsobem dovede, ne-li dotlačí, realita prodlužování doletů raket, které si pořizují různé delegátské státy jak se zvyšují jejich technologické možnosti výroby zbraní hromadného ničení.

Poslední bod: parametry základny - tady spekulujeme, protože skutečně my nevíme, zda zde bude vůbec něco, jestli to bude radar nebo jestli to bude základna s antiraketami, ale rozhodně by to byla poměrně malá instalace s 200 - 250 vojáky. A spíše než vojáci by to byli experti - technici, inženýři a nějaká ochrana na nějakém nejspíše velice odlehlém místě.

K právnímu statutu: není to tak jednoduché, že budou automaticky vyňati z naší jurisdikce. Když se podíváme na jednání o uspořádání, která mají USA se svými spojenci v Evropě, tak tam se skutečně například liší to, zda se nějaká událost, která by mohla být kvalifikována jako trestní čin, stane ve volném čase nebo během služby, uvnitř nebo vně. To skutečně není tak jednoznačné, že by byli nějak vyňati z jurisdikce. V zásadě by se jednalo o úmluvu za naprosto standardních podmínek dohody SOFA (tj. status sil na území spojenců). A ještě jedna věc: já skutečně nemyslím, že by platila nějaká jiná jurisdikce a že by neplatilo české právo. Já jsem strávil poslední dva roky na americké základně umístěné v Garmishparkirchenu, kde je 250 amerických vojáků a nikdy tam nebyl sebemenší problém. Naopak místní obyvatelé velice vítali to, že tam jsou cizinci se svými rodinami, že tam přijeli utrácet peníze, atd. Čili já si myslím, že tyto obavy ze ztráty suverenity - já tady čtu návrh zákona o referendu, který předkládá skupina poslanců. „Dalším významným problémem takového rozhodnutí je asi ztráta suverenity státu v roce 1968“ - to mně připadá, že už to jde za jakékoliv hranice dobrého nebo jakéhokoliv vkusu.

A ještě na závěr: padla tady otázka ohledně spadu případných trosek. Předpokládá se, že v případě střetu antirakety, která nemá žádnou nálož (to je pouze kinetická energie) a bylo to mimo atmosféru ve výši několik set km, tak v podstatě se to vypaří a existují odhady, že ten určitý prach, který by vznikl, ani nespádl na ČR.

Tady bych zatím skončil a těším se na vaše dotazy, připomínky, komentáře.

Mládek:

Děkuji panu ministrovi obrany. Rád bych řekl drobnou poznámku.

Zatím jsem nedostal odpověď proč nato NATO, proč se nemáme připojit k obranné iniciativě podobné NATO, která je také nějakým způsobem plánována a která má veškerou tu logiku spojenectví v závazku a formálních analýz a kam my jdeme

Sedivý:

Ale my nejdeme na místo ničeho. My samozřejmě v rámci NATO na této iniciativě pracujeme. Tady se nic nevyklučuje.

Mládek:

V diskusi bude na tuto otázku prostor.

Ale ještě jsem chtěl říci jednu věc ohledně jmenovaných států. Na jedné straně platí samozřejmě to, že když dojde na lámání chleba v konfliktu se zeměmi jako je Irán a jiné země ovládané fanatickým islamismem, které jsou velmi nepřátelské Západu, tak z jejich hlediska jsme součástí Západu a oni to opravdu nebudou rozlišovat. A potom, když dojde na lámání chleba, tak samozřejmě našimi spojenci to bude považováno za jednoznačné, včetně státu Izrael. I když můžeme mít pochybnosti o některých krocích jejich politiky. Ale to je to lámání chleba, kde je to jasné.

Pak je také praktický život a já myslím, že je docela varující zkušenost malé země zvané Dánsko, která hájila svobodu slova - tj. publikovala karikatury, které zručně využili oni šitští klerikové k rozpoutání celosvětové kampaně proti této zemi. Tato malá země se moc velké solidarity nedočkala, protože velké země se bály vyslovit Dánsku jednoznačnou podporu při hájení Západních civilizačních hodnot. A spíše si potom ještě rozdělily jeho trh při vývozu zboží do zemí, o který Dánsko přišlo. Takže z této historiky vyplývá určitá opatrnost pro malou zemi se příliš viditelně angažovat; sice nebýt černým pasažérem (to bych nechtěl doporučovat), ale malá země by si neměla brát větší sousto než unese. Protože když dojde ke konfliktu, jak ukazuje příklad Dánska, tak se velké země neangažují, protože se bojí o své pozice.

Zaorálek:

Dobry podvečer preji. Já jsem, zde možná byl představen jako ten, který má spíše projevovat obavy, spojené se zřízením základny v ČR A já bych ještě před tím, než se pustím do vyslovení důvodů těch obav, tak bych rád řekl, že mně připadá také velice důležité, jak se nám podaří zvládnout debatu kolem toho. Protože to, co je možná rizikem, je takový ten neklid, který se vytváří na kraji této debaty o raketové základně. Použiji příklad, který jsem si našel: „Jak ukázala debata kolem možné protiraketové základny USA v posledních týdnech na českém území, mnozí lidé jsou ochotní ve prospěch klidu hodit přes palubu vše, k čemu se naše země zavázala během minulých 17.-ti let zapojování se do svobodné části světa. Svobodu chceme, ne však pro ni něco velkorysého udělat. Protiraketový deštník bychom samozřejmě brali ovšem pokud by mohl stát někde jinde. Kulturní a společenský prostor USA necháme rádi otevřený, ale s vojenskou a politickou vstřícností to nemusíme přehánět, ještě bychom třeba vyprovokovali teroristy“, atd. Takže vlastně politická elita selhává, protože pokud není schopna k tomuto se postavit čelem a říci co nejrychleji a jasně: “ano“ na takovouto příležitost podílet se na obraně ne jen ČR, ale i celého prostoru Evropy. Takže to je jeden pól, který tu debatu skutečně eskaluje, protože vlastně debatě brání když vám řeknou, že pokud chcete formulovat obavy, že jste rovnou zbabělec. Já na to odpovím, že toto je naopak projev jiného typu servility a můžeme se tak častovat. Ale skutečně slušná diskuse z toho nebude. A přitom já vidím tady tu debatu jako možná vzácnou příležitost bavit se ne jenom o politice světové, která tak často není předmětem veřejné debaty, ale možná si zcela vážně ujasňovat, jaká je vlastně pozice ČR a jaká by měla být pozice ČR v současném světě. Co je ta křížovatka a chce-li ČR hrát nějakou roli, jakou chce hrát. Tady je určitá příležitost si to ujasnit. A odpověď na otázku základny je možná odpověď na toto. Já se domnívám, že v debatě o základně se skrývá více než jenom debata o technických parametrech. Jde o to, jak sami suverénně a samostatně jsme schopni a ochotni se o takovéto věci bavit. A to i navzdory tomu, že v tuto chvíli je to trošku kuriózní, protože jak víte, tak my jsme žádnou žádost ze strany USA oficiálně neobdrželi. Dokonce máme nyní téměř oficiální ujištění, že ji do konce roku neobdržíme a dokonce si nejsem jist, jestli ji vůbec obdržíme. Protože když sleduji tuto debatu v USA, tak ta je poměrně velmi tvrdá ať probíhá v televizi nebo v New

York Times nebo dalších denících. Tam zazněly poměrně velmi tvrdé argumenty, které dokonce někdy jsou tak ostře formulované, jak jsem u nás nikdy neslyšel o zájmech vojenského průmyslu, o miliardách, které tečou do černé díry a nemají žádnou efektivitu, atd. Takže debata v kongresu jak by dopadl nebo dopadne rozpočet na příští rok a kdy by šlo asi o 9 mld. \$ pro budování tohoto systému v této lokalitě střední Evropy podmíní pravděpodobnost, zda americkou žádost dostaneme či nedostaneme.

Nicméně mně přesto připadá, že tato debata může být užitečná. A ona určitě bude také proto (jak zmínil tady pan ministr), že do poslanecké sněmovny byl podán návrh zákona o referendu právě k protiraketové základně a předpokládám, že 23. - 24. 10. sněmovna bude zařazovat tento bod na pořad. Takže tímto říkám, že se tento problém určitě stane součástí debaty ve sněmovně.

Přesto opakuji, že nemáme žádost a to kuriózní je samozřejmě také v tom, co zde zaznělo z úst pana ministra, že my vlastně těžko můžeme něco říci o přesných parametrech celé věci. My vlastně ani nevíme, jestli k nám něco půjde a když, tak co a jaké budou parametry celé záležitosti. To znamená, že je to trochu komplikovaná debata právě proto, že tyto věci jsou tak mlhavé. I když na druhé straně já vím, že delegace ministerstva zahraničí včetně vojenských odborníků byli v USA a pokud mám některé informace, tak tam byla projevována snaha dostat přesnější údaje, takže předpokládám, že pan ministr má v něčem obraz asi přesnější než ostatní. Na druhé straně definitivní pozici nezná nikdo, protože ji neznají ani USA v této věci. Jsme odkazováni na panující americkou debatu, která je příkladem rozhovoru, který se vede v USA a který vůbec není jednoznačný.

Já jsem na začátku říkal, že bych měl formulovat obavy. Domnívám se, že to hlavní, co cítím jako otázku, kterou bychom si měli zodpovědět, že celá protiraketová obrana USA je součástí určité koncepce bezpečnostní obranné, která vznikla tuším v USA již před lety do roku 2002. Tato koncepce byla přejmenována a já si nejsem tak úplně jistý, že tím se změnila podstata a smysl té obrany. Já se domnívám, že obranná politika USA i po roce 2002 se poměrně dosti silně pohybovala v unilaterálním konceptu zahraniční politiky a příliš nebyl zájem spojence činit součástí budování bezpečnosti a obrany. Já si myslím, že celá politika, která byla s obrannou koncepcí spojena, celá ta politika, která byla původně založena na budování jakéhosi bezpečnostního valu proti „darebáckým státům“, tak tato celá politika se dneska v něčem ocitla v troskách. Její výsledky jsou velmi zlé. To je podle mě fakt, který bychom měli zvážit. A naše schopnosti v minulých letech korigovat tuto politiku byly minimální. To znamená, jestliže my se svými spojenci USA se tady chceme na něčem dohodnout, tak bychom měli zvažovat, jestli je tento typ politiky, který představuje i protiraketová obrana, efektivní způsob obrany do budoucnosti.

A za druhé, jestli máme schopnost být rovnocenným partnerem USA, pokud bychom chtěli nějaké jejich kroky spojené s touto základnou do budoucna korigovat. Pokud bychom chtěli třeba ovlivnit rozhodnutí, která by se týkala využití té základny, použití toho, co bude ona nabízet - já si dovoluji tvrdit, že na to je ČR příliš slabým partnerem pro USA. Myslím si, že příliš slabým partnerem je i Polsko. A to, že to není tak jednoduché a harmonické, jak říkal pan ministr, to vám dokáží na těchto faktech: polský premiér Kaczyński před několika dny řekl, že debata o protiraketové základně v Polsku je důvodem k zcela zásadní debatě mezi USA a Polskem. Vyslovil přání, aby Polsko uzavřelo vojenskou dvoustrannou smlouvu mezi USA a Polskem. Polsko by si představovalo zvláštní speciální ochranu vzdušného prostoru Polska a dokonce ministr národní obrany Polska mluvil o možnosti vybavit Polsko systémem Patriot (protiraketovým systémem). Není divu, že dnes přijíždí do Polska ruský ministr Lavrov, který pokud vím, tak dva hlavní body své agendy patří právě jednání o protiraketové základně, která by měla být umístěna v Polsku.

Já na tomto příkladu chci demonstrovat, že tato iniciativa ve svých důsledcích bez jakéhokoliv malování čertů může znamenat štěpení Severoatlantické aliance, do které jsme vstoupili a vůči níž máme skutečně platné závazky. Chápete, tady není přece vůbec jasné, že tato iniciativa dneska je tak multilaterální, jak by měla být a jak plyne z vystoupení pana ministra Šedivého. Protože já jsem pochopil z jeho vystoupení, že on si celý ten projekt představuje jako multilaterální projekt vícevrstevný, který by zahrnul dokonce možná i Rusko. Protože pan ministr tady mluvil o tom, že

ruský ministr Ivanov se zmínil o tom, že i oni pokládají Irán a severní Koreu za určité riziko. To znamená je možno si představit systém v rámci aktu Severoatlantská aliance - Rusko, ve které se o této věci můžeme dokonce bavit i s Ruskem. Já jsem stoupenec názoru, že bezpečnostní architektura Evropy musí neustále brát v potaz Rusko. To si nedovedu představit, že bychom my dokázali zvládnout a Rusko nechali bokem. Proto, rozumíte, pokud (a nejsem odborník a nechci se do toho plést) bychom se shodli na tom, že i systém protiraketové obrany má smysl v tom současném světě budovat (jako že kolem toho zase extra jistota není), protože jak tady zaznělo, je namířen proti raketám ze severní Koreje - tak to považuji za skutečně kuriózní tvrzení. A já dokonce nepokládám za příliš pravděpodobné ani, že Irán by byl tím skutečným ohrožením v nejbližších 5.- 10. letech. Nemohu to prosím vyloučit, ale moje osobní pochyba o tom, že Irán vybavený balistickými střelami - to je to, co nás bude skutečně za 5 let trápit. Především bych byl rád, kdybychom místo takového stavění zdí protiraketové obrany se soustředili na to, učinit Irán součástí nějaké mezinárodní kooperace. V oblasti jednak zacházení se zbraněmi hromadného ničení, ale i v takové věci, jako je obohacování uranu, atd. já si myslím, že dneska když někdo chce jednat s Iránem, tak má problém. Problém spočívá v tom, že takovýto systém skutečně rovnovážné a spolehlivé mezinárodní spolupráce neexistuje. A jestli USA udělají s Indií separátní a bilaterální naprosto mimo jakékoli jiné dohody, ve které se dohodnou, že tři-čtyři střediska obohacování uranu dostanou bokem mimo jakoukoliv kontrolu a USA o tom s nikým nekomunikují, s nikým se o tom neporadí - tak tady se vytváří systém, ve kterém někteří mají výhody, které jim přiznají pouze USA. Jako jeden jediný stát jim přizná výhodu, že budou 4 místa bez kontroly v Indii a ty si budou obohacovat uran a nikoho to nebude zajímat. Rozhodly to USA. Pochopte, že když jednáte s představiteli těchto zemí, tak vám to vždycky vmetou do obličeje. Já jsem ten, kdo to zažil a je těžké na to hledat argumenty. Jestliže není zájem a nebude zájem vytvořit mezinárodní systém kontroly, který v něčem bude dodržovat pravidla pro všechny stejně, tak se samozřejmě s Iránem a nikým dalším nedohodneme. Ale nebudeme jim dokonce ani mít co nabídnout, protože oni budou vždy tvrdit, že ten systém a ten svět chodí podivně. A víte, jak se budou ty země chovat? Budou naopak stát o to, vyvíjet zbraně hromadného ničení, protože jim to zůstane jako jediná karta proti tomu, aby jim někdo něco vnucoval. A nyní nesoudím, že jsou to často zločinecké režimy, které se tak chovají a argumentují. Severokorejci, když jsme s nimi jednali, tak nám řekli: „podívejte se, vy chcete, abychom se vzdali nukleárních zbraní nebo alespoň té hrozby nebo toho, že vyvíjíme, atd. Když to uděláme, tak nás zítra zlikvidujete. To je poslední karta, kterou máme. My totiž nepřímo vytváříme tlak na to, aby tyto země v systému, který není jako celek dohodnutý a universálně platný, aby si takto pomáhaly každá sama.“ A USA (tak jak jsem demonstroval na příkladu Indie) si také pomáhají každý sám a vyrábějí si vlastní deštníky - tak to nemůže nikdy fungovat! A to je skutečně vážné.

Já nezpochybňuji protiraketovou obranu, protože nejsem dostatečně odborně kompetentní, abych řekl, že nahodilé rakety atd. nejsou nebezpečné. Myslím si, že to není prioritou, ale nemohu říci, že je to nesmysl. Ale tvrdím, že existuje něco, co je podstatnější. A my bychom měli vytvořit takový mezinárodní pořádek, pravidla, systém kontroly, který by umožnil vtahovat ty, kteří jsou mimo do tohoto systému. A to je podle mě účinnější než stavění hradeb, které ve skutečnosti nikdy nefungují. Protože nakonec vždycky jsou podkopány a někdo se vám dostane dovnitř - proč? Protože použije jiné typy ohrožení - bomby, které nepoletí na raketách, biologické nebo chemické zbraně. A kdo je schopen budovat systémy balistické? To dneska může pět států světa. Ale pro teroristy přeci dneska existují daleko lacinější metody, jak dokonce ohrozit města a skoro celé státy. Mně jde o to, abychom soudně posoudili, do jaké míry stojí za to dávat miliardy do systému, jehož efektivita je nejasná. A to je věc, kterou nemůžeme nechat přátelé jenom odborníkům. Víte proč? Protože nemáme jistotu, že nám říkají pravdu. Protože nemáme jistotu, že tito odborníci nejsou například skutečně v rukách vojensko - průmyslových celků, které mají obrovský vliv. To přece není žádná propaganda, že se píše v regulérních člancích v západním tisku, že se ocitly USA pod vlivem určitých silných průmyslových lobby a že tyto lobby vehnaly USA do války, která je pro ně naprosto nevýhodná politicky, morálně, ale dneska dokonce i ekonomicky. A ČR sama není

schopna podobné chyby americké politiky sama korigovat. Já prostě tvrdím, že jediný, kdo by to mohl dokázat by mohla být EU. Jsme členy EU, jsme členy Aliance a my bychom měli pomoci tomu, aby se staly tyto organizace funkčními, aby EU se stala silným partnerem, stojícím na svých vlastních nohách i v otázkách bezpečnosti a zahraniční politiky. A proto mně připadá jako nejdůležitější dneska společná zahraničně - bezpečnostní politika EU a takováto Evropa bude schopna být ne jenom tím pasivním přihlížejícím, ale i aktivním prvkem budování bezpečnosti celého euroatlantického prostoru.

To si myslím, že je klíčové a domnívám se, že na raketovou základnu se musíme podívat z tohoto pohledu. Musíme se na ni podívat z pohledu toho, co chceme aby ČR v zahraniční politice dělala a kam se postaví.

A to je důležité a proto jsem rád, že tato debata vznikla a byl bych rád, kdyby se týkala tohoto problému.

Mládek:

Děkuji panu Zaorálkovi, ale než zahájím diskusi tak musím říci, že jsem to pochopil trochu jinak. Buď jsme země, která si chce impériem vyjednat své lepší a proto vítáme základnu jako prostředek k získání lepší smlouvy a proto vítáme základnu. A prostě kašleme na mezinárodní uspořádání světa. A nebo já se obávám, že USA jsou těsné mezinárodní pozice v institucích, jako je NATO (ale ono to není jenom NATO), tak my budeme bojovat za jejich fungování, přičemž asi není moc reálné, že něco krátkodobě vybojujeme. V presidentské kampani v USA, když se rozhodovalo o znovuzvolení Bushe, tak on atakoval svého protivníka tím, že argumentoval, že když ho zvolíte, tak se o bezpečnosti bude rozhodovat v Paříži. Což považoval za největší denunciaci, která se mohla té nebohé Americe stát. A z toho mně vyplývá, že když nejsou ochotni se radit ani s jednou z největších zemí západní Evropy, tak to nebudou ochotni dělat ani s ČR.

Takže z toho mně vyplývá, jestli není lepší chovat se jako Polsko, které ze situace se snaží vyrazit, když už to musí být, co nejvíce.

Zaorálek :

Jestli dovolíte, já na to velice krátce zareaguji. Ta odpověď je jednoduchá. Já jsem si jist, že se současnými globálními hrozbami organizovaného zločinu, terorismu, atd. nejsme schopni se vypořádat každý sám bilaterálními smlouvami. Celý ten systém stojí proti nám a funguje přes hranice. My budujeme obranné systémy proti státům, přičemž největší nebezpečí nehrozí dneska prioritně z jednotlivých států. A proto jsem přesvědčen, že ten, kdo si myslí, že nad tím vyzraje budováním nějakého deštníku nad světem, tak ten se mílí. A USA podle mě podlely klamu, že rozpočet USA (pan ministr to bude vědět lépe než já) na zbraně je větší než 15.-ti nejsilnějších států světa. To znamená, že ta čísla se zdají být enormní a vypadá to, jako by USA samy byly schopny v tomto světě řešit vznikající problémy. A já myslím, že vývoj v posledních letech ukázal, že to byl omyl, že ani USA nejsou schopny objektivně řešit problémy, spojené s energetickými problémy, s tím, že tady máme místa neklidu jako severní Korea a další.

Situace v severní Koreji se podle mě zhoršila za poslední léta špatnou politikou Condoleezy Riceové a dalších. Já jsem přesvědčen, že to, co začal Clinton a Madlene Albreitová v severní Koreji byla cesta, která mohla vést k úspěchu. Já jsem to sice slyšel od Severokorejců, což může být sporné, ale já si myslím, že se v USA změnil o 180° způsob politiky, který již dneska mohl vést k demokratizaci korejského poloostrova. Podle mě je neštěstí, že si jeden stát myslel, že politikou síly je schopen situaci vyřešit. Jaké jsou důsledky? Severní Korea nám hlásí, že bude další nukleární test, Irák se stal ideálním terénem pro všechny teroristické organizace, kteří mají zájem se podpálit a Irán - jeho role v tom regionu tak vzrostla, jak jsme si nedovedli ani představit. Takže si musíme říci, že bilance je velmi špatná a nějak se poučit z toho, co se odehrálo v současné době. A já tvrdím, že to je odpověď na vaši otázku, že jestli si někdo myslí, že to zvládne jinak než v široké alianci, pomocí určitých společných cílů - možná že to zní utopicky, ale já tvrdím, že žádná jiná cesta není.

Valenčík:

Já bych chtěl nejprve poděkovat panu Zaorálkovi za rozbor politických aspektů, protože ten byl původní a líbil se mně.

Já bych se chtěl dotknout technických momentů věci a mám dotaz na pana ministra: to, že bývalý ministr obrany Tvrdík podporoval nápad s umístěním protiraketové obrany u nás, to mě nepřekvapuje; on nikdy neměl technické vzdělání. Ale kdyby přes naše území letěla raketa směrem na západ do USA, tak to musí být raketa na tekuté palivo, která se plní 24 hodin a nějaké náhodné odpálení je nesmysl. A nikdo ani za 50 let nevyvine pohon, aby raketa mohla letět tímto směrem. Tak musí být plněna tekutým palivem a to se plní pomalu, protože se jinak začne vařit. A to je třeba se ještě zeptat, kterým směrem raketa poletí. Protože s rotací země na východ můžu, ale proti rotaci z Iráku by dle mého odhadu nedoletěl. Takže se chci zeptat na technické parametry, zda je to všechno pravděpodobné. A hlavně pokud se týká náhodného odpálení rakety, která by doletěla přes naše území do USA - to nepovažuji za reálné.

Müller:

Já bych se chtěl zaměřit na dvě věci, o kterých tady ještě nikdo nemluvil.

Za prvé: antiraketová základna v Polsku nebo u nás není ve vzduchoprázdnu. Doufám, že znáte (hlavně pan ministr i pan generál) poslední reakce, které měl náčelník hlavního štábu ruských ozbrojených sil generálplukovník Balujevski a generál raketových vojsk Jasin. Balujevski měl k tomu několik projevů a v posledním řekl, že podle jeho názoru je to vysloveně zaměřeno proti Rusku, protože de facto jde o raketu středního doletu (ty, které zde byly v 80.-tých letech Pershing na straně USA a ty rakety, které byly u nás, v NDR a Polsku) a ty byly zlikvidovány. Jak víte, raketa středního doletu podle něho, která tam má být, by prakticky doletěla do celého evropského Ruska. Proto řekli, že je to pro ně nepřijatelné a pokud by došlo k realizaci té základny, že provedou velice tvrdá protiopatření. To je tedy věc jedna.

Druhá věc je: vycházejme z toho, z čeho vychází americká politika. Americkou politiku dneska, co je Bushova administrativa, ovlivňují tzv. neokonzervativci. Tito neokonzervativci svoje politické a vojenské zadání vyjádřili v minulých letech několika dokumenty. První z nich byl vypracován ještě za Clintonovy administrativy v roce 1997 pod názvem Projekt amerického století. Vypracovali ho lidé, kteří ještě dnes jsou v úředních funkcích (Richard Cheini - dnešní vice president, Donald Ramsfeld - dnešní ministr obrany, profesor Pele a profesor Wolfovitz - dnešní ředitel Světové banky). O 3 roky později tyto základy, které tady byly a jejichž cílem bylo zajistit unipolární svět Ameriky pro další desetiletí, byly rozšířeny vypracováním dalšího materiálu, který byl zveřejněn těsně před vstupem Bushovy administrativy. A zde byly vyjádřeny tyto věci: za prvé, že USA si musí zajistit vedení v tomto světě, schopnost vést úspěšně dvě regionální války, musí při prosazení svých zájmů se nespolehat na dosavadní aliance jako je NATO nebo ostatní, ale vytvářet aliance nové, tzv. „aliance ochotných“ a v určitém případě může vést preventivní války. Tyto věci se pak v zásadě dostaly do oficiálního materiálu Bushovy administrativy, který byl přijat v září 2002. A z toho se vychází a jeho součástí je i snaha vybudovat antiraketové základny ve střední Evropě. Ty vůbec nejsou namířeny proti Iránu. Pane ministře, vy přeci máte materiály od Vašich expertů a víte, že každá raketa, která je alespoň středního nebo delšího doletu má fázi první části než dosáhne apogea, kdy je nejzranitelnější a v tomto období ji zaměřují senzory na družicích, pozemní radary a proto vytvoří proti tomu ochranu. Kdyby to mělo být proti Iránu, tak protiraketová stanice nemůže být u nás nebo v Polsku - musí být v Turecku, evropské části Řecka nebo maximálně v Bulharsku. Toto je jasně zaměřeno proti Rusku a Rusové to vědí. Čili jinými slovy jít na tuto politiku to znamená vytvářet ovzduší, které by mohlo brzy vést k nějakému novému druhu studené války. A to si myslím jaksi není naší politikou. Jestliže si sní někteří lidé ve Washingtonu, že je možno tímto způsobem zajistit americký unipolární svět na celé století, tak je to sice idea, ale zcela nerealizovatelná.

Chtěl bych vás ještě upozornit na článek ve Figaru, kde celou tuto americkou snahu a antiraketovou obranu přirovnali k Magenotově linii ve vesmíru - nákladné a k ničemu.

Rašek:

Žádná otázka konkrétně nesměřovala ke mně. Chci ale zareagovat obecně, protože to byly zase více méně technické otázky.

Já se přiznám, co mně nejvíce vadí na těch diskusích od začátku, kdy začaly. Já jsem udělal takovou věc, že jsem si vytáhl komentáře a články ze všech časopisů a novin a tam, kde jsem znal autora, tak jsem si s téměř 100%-ní jistotou odhadl, jestli je pro nebo proti. Zatím v této věci převažují à prioristické soudy. A já si myslím, že je chyba, že přijímáme z vnějšku jakékoliv podněty, okamžitě je konfrontujeme s našimi politickými názory, politickými postoji a ty převažují nad vlastní analýzou věcných problémů. A to vidím jako velice vážný problém. Stejně tak my jsme nedostali žádnou žádost, v USA samotných jsou problémy, ale u nás už budeme projednávat zákon o referendu k této věci. Já tomu dostatečně nerozumím, protože jestliže bude referendum k tomu, zda má být nepřímá nebo přímá volba presidenta, tak to pochopím a domnívám se, že většina lidí se k tomu vyjádří. Ale my máme tak 10 - 15 % relevantních informací, ale už k tomu připravujeme zákon. Já když bych byl pro referendum, tak za předpokladu, že občany budeme informovat o většině relevantních informací. Protože i když protiraketová základna, která má být tady ve střední Evropě dislokována, z hlediska zbraňových systémů ve světě představuje bagatelní záležitost a proto argumenty, že je namířena proti Rusku - tak já si myslím, že věcně se tomu Rusové musí smát, že jim jde (a to už jsem tady řekl) o něco jiného. Ale pro nás je to skutečně strategický rozhodovací proces. Protože má vojenské, bezpečnostní, technické, technologické, právní, psychologické a zejména mezinárodní okolnosti a důsledky. A jestliže my se s tímto máme nějakým způsobem vyrovnat, tak to musíme nějak komplexně posuzovat.

My máme za sebou neuvěřitelné množství rozhodovacích procesů v oblasti vojenské bezpečnosti, které jsme provedli správně. Začalo to za ministra Baudyše, kdy jsme vyměnili devětadvacítky za Sokoly; pak to pokračovalo, že jsme si vyrobili taktické letectvo R159, které asi mají největší účinnost, když létají nad nějakou rozvinutou frontou a ne v boji proti terorismu. Dále byly projekty modernizace tanků, nákupu Supersonnigů a jde to dál podle mého názoru až příliš rozsáhlým nákupem transportérů. A my se musíme jednou naučit toto rozhodovat naprosto komplexně jako o strategickém rozhodovacím procesu. Já se do poslední chvíle nebudu vyjadřovat k tomu, jestli jsem pro nebo proti, protože já to chápu jako příležitost, abychom konečně přestali vyhazovat miliardy, když nejsme schopní se rozhodnout skutečně profesionálně.

Mládek:

Pane doktore, Vy to vidíte moc z toho vojensko - obranného pohledu. Ale ty výdaje na armádu jsou geniální výdaje keynesiánského typu, které pomáhají ekonomice, aby se kroutila kolečka a mnozí jsou na tom zainteresovaní. Nakupovat něco, co pravděpodobně nebude použito, to je geniální kšeft.

Rašek:

My jsme za armádu od roku 1989 řádově vydali v současné měně 1 bilion Kč a vyprodukovali jsme jednu komplexní divizi, která ještě není hotová.

Šedivý:

Já souhlasím s panem doktorem, že tady posledních 15 let neexistovalo nějaké strategické myšlení a to, jak se vůbec odvíjela naše debata, to bylo založeno na řadě výkyvů a nese to zátěž toho, že skutečně 25 - 30 % investic bylo naprosto vyhozeno z okna. My se snažíme s tím něco dělat a proto jsme nastartovali proces, který měl být nastartován již dávno, dlouhodobé vize do roku 2025. A v rámci tohoto procesu budeme realizovat debaty, které by se měly také mimo jiné ptát na to, na kolik vyjde takováto věc, o které tady dneska hovoříme, tj. obrana strategického charakteru a nakolik to odpovídá rizikům ohrožení.

Tady bylo řečeno, že si nesmíme dělat iluze, že takováto obrana nás ochrání. Samozřejmě, že ne. My tady operujeme ve velmi komplexním světě, kde jsou nejrůznější druhy státních i nestátních aktérů, kteří se snaží nás různými způsoby ohrozit, vydírat, případně odstrašit. A to je jenom jeden z možných přístupů nebo systémů, které by takovouto určitou možnost odstrašení protivníka mohly přinést. Vy jste tady řekl, pane poslanče, že bychom měli jednat s Irákem a severní Koreou - ale

přeci v polovině 90.-tých let tyto dva státy neustále podváděly. Neustále podváděly, porušovaly všechny nejrůznější závazky, obcházely kontrolní režimy, porušovaly sliby, atd. EU v trojce, USA se snaží samozřejmě nějakým způsobem jednat s Irákem a Iránem a vidíme, že je to proces, který je v podstatě tahání za nos. My se nemůžeme spolehnout, že takovéto státy s takovými dnešními ideologiemi a představami jak má vypadat svět, že budou schopny nějak poctivě a transparentně spolupracovat.

K náhodnému odpálení: já jsem o tom vůbec nemluvil. Scénář, o kterém my si myslíme, že je pro nás nejrelevantnější, tak to je scénář odstrašení mezinárodního společenství v případě nějaké regionální krize nebo agrese ze strany toho kterého státu, který zároveň disponuje těmi kterými prostředky. To, co řekl pan generál Balujevski, tak já souhlasím s analýzou pana doktora Raška. To jsme tady slyšeli v roce 1996-1997, že když vstoupíme do NATO, tak že na nás hodí taktické jaderné bomby. A my jsme tu slyšeli nejrůznější věci a oni velice dobře vědí, že samozřejmě tento systém není namířen proti nim a ani technicky to nemůže zabránit případnému útoku. Mimochodem jistě víte, že jediným územím v Evropě, které je efektivně chráněno proti raketám tohoto typu je Moskva a nikdo s tím nemá problém. My se tady bavíme o situaci, kdy běží několik procesů najednou. Běží tady určitý boj, který je spojen s nekontrolovaným šířením zbraní hromadného ničení a prostředků dopravy. Běží tady stále ještě svým způsobem experimentální přístup k tomuto systému, tj. že zároveň probíhá výzkum, vývoj a zároveň již implementace. To samozřejmě nese s sebou řadu rizik, protože je velice snadné poukazovat na nedostatky, na nezdařené testy - nicméně podle mého názoru je to dáno tím, že toho času my máme skutečně takových 10-15 let a já se jenom bojím chvíle, kdy tady bude existovat reálné odstrašení. Já si nemyslím, že na nás zaútočí, to je spíše otázka zastrašení případných protivníků. A bojím se toho, že za 10-15 let zde bude existovat nějaká regionální vize a my tam nepůjdeme z toho důvodu, že na nás budou namířeny nějaké rakety, které nebudou zvlášť přesné a kterých bude několik a které budou mít velice primitivní hlavice. Nicméně my nebudeme mít jistotu, zdali tady nenapáchají nějaké zásadní masivní škody.

A ještě k debatám, zdali fáze vzletu, fáze apogea nebo jiné: samozřejmě jak jsem řekl na začátku, ten systém je mnohvrstevnatý a tam budou prostředky, které by případně mohly zlikvidovat střelu ve fázi vzletové; nicméně tento systém, tak jako každý jiný systém, musí mít v takovýchto závažných záležitostech nějaké pojistky, musí mít více možností k zásahu v případě, že se ve vzletové fázi nepodaří ten objekt zničit.

Zaorálek:

V tom je zakopaný pes. Pan ministr řekl takovou větu, která mně připadá charakteristická. On řekl větu: „, na konto Iránu“. My nemůžeme předpokládat, že by tyto státy s námi někdy spolupracovaly. Víte, mně to připadá speciálně vůči Iránu trochu cynické. Když si vezmete celou historii Iránu po 2. světové válce, tak je to trošku tragická historie také Západu. Vezměte si americké kroky v Iránu v 50.-tých letech, kdy byl svržen oblíbený politik a byla nasazena americká loutka. Vezměte si další vývoj v Iránu - to, že se Iráku pomohlo vysokými technologiemi, pomohlo se použít proti Iránu dokonce zbraně hromadného ničení. Vy víte dobře, jak to zdevastovalo morálně situaci v Iránu, když měli takovýto příklad spolupráce Iráku a USA při použití chemických zbraní ze strany Iráku. To byly přeci otřesné věci, které se udály a které se v tom prostředí nesmírně tragicky projevíly. Než obecně mluvit o tom, že se s někým nedá jednat, tak si dejme tu práci a seznáme se s tím, s kým máme tu čest nebo poznejme to prostředí. Neopakujme to, co se stalo v Iráku. Myslím, že typické pro nešťastnou politiku posledních let je nedostatek poznání věcí. Irán je přeci společnost, která je dosti složitě diferencovaná, ve které dokonce probíhají volby oproti severní Koreji (ony sice probíhají, ale víme jak). Nedávno jsem mluvil s několika intelektuály z Iránu a ti říkali: „, toho našeho presidenta nám snad museli nasadit sami Američané“. To byl prezident, který byl zvolen především tím tzv. bazarem. To není prezident, ke kterému by se hlásil každý Iránc. Celá situace je přeci složitější. To, že existuje tento dnešní prezident, tak v tom máme také trochu prsty. A nemůžeme přeci dopředu říci, že to nejde a nepůjde. My jsme měli na parlamentní úrovni x-krát možnost se setkat a věnovat se problematice severní Koreje. Já vím, že je to těžké téma a nechci tady

mluvit hodinu. Ale řeknu vám, že i samotná Madlene Albreitová mě řekla, že je přesvědčená, že k tomu zlomu mohlo dojít, kdyby se pokračovalo v politice, která se začala v poslední fázi Clintona než končil a kdy ona tam měla ještě přímé rozhovory. A protože ten režim je u zdi, tak ta politika, která přišla pak, znamenala obracení o 180°. Albreitová měla pocit (pro ní to byl šok), myslela si, že Consoillssa Riceová je její žačka. Někdo, koho dokonce pozvala do svého kabinetu a pak najednou zjistila, že je republikánka, což jí ohromilo. A pak když Consoillssa Riceová se dostala do funkce, tak měla za to, že ji pozve a že budou spolu komunikovat. Říkala, že byla šokovaná, že vůbec nebyl zájem o ničem se s námi bavit. Věci, které jsme dělali se o 180° otočily, podle ní tragickým způsobem. Tam, kde byla šance navázat, tam se to rozmetalo a vyhlásila se osa zla. Vy dneska můžete tvrdit, že podváděli, samozřejmě, že je to zločinecký režim. Vy ale ani v tomto případě si nemůžete být jist a já tvrdím, že jsou fakta, která jsou opačná - že to byla marná věc. Rezignovat a říci „s těmi se my nikdy nedomluvíme a s nimi musíme jednat silou“

Šedivý:

Ne, Vy jste vynechal jedno slůvko, když jste mě citoval. A to je transparentnost a že se nemůžeme spoléhat, že můžeme očekávat od těchto režimů skutečně transparentní a otevřené jednání.

Z pléna:

Já bych se chtěl zeptat na takovou technickou záležitost, kterou jistě pan generál Rašek nebo pan ministr obrany by mohl zodpovědět, protože je poměrně důležitá. Tady došlo k určitému bagatelizování „raketa shoří, když dojde k zásahu, atd.“ Ale ono to nebezpečí je i jiné. Ten prostor se stane potenciálním cílem. Mě by tedy zajímalo, jaké budou důsledky případného útoku na tento cíl. Protože to nejsou jenom výhody z existence té základny pro prostitutky, protože jiný efekt to mít nebude; co je nebezpečí, je ten konečný efekt. Mě by tedy zajímalo, když už jste tolik technicky jednali, jaké jsou plánované ztráty při útoku na tuto základnu.

P. Turecký:

Jsem strašně rád za to, co jsem slyšel od představitelů našeho státu. Zde řečené informace doplnily mojí mozaiku, kterou mám k dispozici. Celá 90.-tá léta jsem slyšel od tehdejších představitelů, že Rusko je na kolenou, rozpadne se na 81 regionů a je zcela pod kontrolou. Já jsem tomu moc nevěřil a tak jsem si řekl, že by se člověk na to měl jet podívat a tak jsem se letos v polovině června do Moskvy podíval. Říkám to proto, že v té době probíhalo mistrovství světa ve fotbale a veškerá evropská média se zabývala tím, kdyby pan irácký prezident šel náhodou na fotbal, jestli má dostat vízum nebo nemá dostat vízum. V Moskvě jsem měl k dispozici počítač na síti, všechny satelity a všechny prostředky komunikace a povšiml jsem si, že v ruské televizi zazněly informace o tom, že v polovině června se sešli v Šanghaji presidenti čtyř bývalých sovětských republik a Číny a přizvali k tomuto jednání pana presidenta Afganistanu, pana presidenta Iránu. A nejzajímavější na tom bylo to, že na CNN ani řádka, na BBC ani řádka, na našem internetu také nic. Zajímavé na tom také bylo, co říkal pan prezident Iránu. Já to shrnu: „jsme ve válce, jsme ve válce o suroviny“ a tyto státy jsou surovinovou základnou světa. A pro mě otázka zní: do kdy máme nakontrahovány dodávky ropy a zemního plynu z Ruska. A připomínám, že Poláci podmiňovali umístění základny dodávkami topných energetických medií, zatím co ani jeden náš projekt se o tom nezmínil. Doufám, že mně odpovíte, do kdy bude k nám proudit z Ruska plyn.

Mládek:

To je lehké, dokud půjde do Francie a do Německa.

V. Levá :

Já jsem se chtěla zeptat pana ministra: on tady ve svém úvodním slovu řekl několik strategických koncepcí, na které naše země navazuje a dále jste řekl ve své jedné odpovědi, že u nás žádná koncepce neexistuje. Takže bych to prosila vysvětlit.

Potom jste tady citoval pana ministra Tvrdíka z 16.9.2002. Ten zápis s ministrem Ramsfeldem já, pokud jsem měla možnost ho vidět, tak nic takového neobsahuje. To, co jste říkal, bylo pouze v médiích, ale ne v tom zápise. Takže kdyby jste byl tak laskavý a vyjádřil se k tomu.

A za třetí: Vy jste ve svém úvodním slově zmiňoval, že tu je ze strany USA nabídka. Většina obyvatel to chápe jako požadavek. O nabídce se pochopitelně nerozhoduje v referendu, ale o požadavku ano, o nabídce se možná rozhoduje i mimo parlament. Takže kdyby jste byl tak laskavý a vyjádřil se k tomu.

Mládek:

Byly vysloveny tři podněty a já bych ještě přidal jeden. Kdyby náhodou došlo na tu základnu, tak bychom šli pomocí dvoustranné smlouvy, která by byla speciálně mezi USA a ČR anebo by se to řešilo nějakým způsobem multilaterálně?

Šedivý:

Tři otázky paní Levé - koncepce: my jsme si s panem Raškem notovali, protože se o těchto věcech bavíme minimálně 10 let, že jsme tady skutečně neměli koncepci výstavby armády nebo kvalitní koncepci výstavby armády a bezpečnostní politiky jako takové a všech těch věcí souvisejících. Do značné míry právě proto, že jsme vstoupili do určitého koncepčního prostředí, tak jsme definovali určité koncepční výhledy v roce 2003 a ty jsou nyní opět ohroženy z důvodu razantních škrtů. Takže toto byla ta naše debata o koncepčnosti či nekoncepčnosti, plánování a strategii obrany 90.-tých let zejména.

Co se týká pana Tvrdíka: víte, když někdo vystoupí (a je ministr obrany) bezprostředně po schůzce se svým protějškem na oficiální tiskové konferenci a řekne toto, tak je to všeobecně považováno za oficiální prohlášení. Já nevím, já jsem ten zápis neviděl a v podstatě důležité je, že toto byl moment, který v podstatě nastartoval určitou sérii kontaktů, technických rozhovorů, vyjasňování - ale znovu zdůrazňuji technických stanovisek; vlastní nabídka ještě nepadla. To jsou všechno jenom náznaky a oficiální nabídka nepadne, pokud tady bude tak silný odpor veřejného mínění, pokud tady nebude předpoklad souhlasu vlády a parlamentu - tak ani politická nabídka nepadne. USA do této situace nepůjdou.

Plánované ztráty: já jsem o tom mluvil na začátku, že ten systém je sebeochranný - čili základna bude chráněna řekněme před raketovým úderem v jiné vrstvě. Nicméně my tady mluvíme o protivníkovi, který nebude mít v dohledné době tak přesné rakety, aby byly schopné zasáhnout poměrně malý cíl, což bude tato základna. Ale nedá se samozřejmě vyloučit nic. Ale neplatí, že tím, že tu bude umístěn element systému budeme vystaveni útoku více či méně. Lidé, kteří se snaží s námi polemizovat a případně i silou, takto neuvažují.

Dvoustranné smlouvy: ani bych nepředpokládal, že by v dohledné době případné smlouvy byly v multilaterálním rámci a to i souvisí s otázkou nějaké kontroly nad spuštěním celého toho systému. Víte, to je otázka několika málo desítek minut (20-30 min) a tam skutečně není čas na nějaké konzultace. Když raketa letí, tak systém se spouští a zasahuje.

Mládek:

To já jsem ani nepředpokládal. Ten systém bude mimo českou národní kontrolu, o tom není pochyb.

Zaorálek:

Já si dovolím jenom připomenout, že podle ústavy ČR o umístění jakékoliv cizí vojenské základny na území této země musí rozhodnout parlament této země. A já bych rád řekl, že když jsem se setkal s panem velvyslancem Cabaniséem někdy v průběhu léta a on mně poprvé zmínil tady tuto možnost, která se může objevit pro ČR, tak rozhodně to nebylo tak, že by se navazovalo na nějaký závazek nebo že by byl učiněn závazek. Bylo to jako bychom byli úplně na začátku a bylo to velmi zdvořilé zjišťování zájmu ze strany USA, jaká by byla reakce české politické scény a jestli je možno se takového nějakého stanoviska dobrat. Já to říkám jako svojí osobní zkušenost, protože jsem tady dneska mluvil poměrně ostře proti politice USA v posledních letech, tak musím říci, že všechna jednání, která jsem měl v tomto směru, tak byla naprosto korektní. A nešlo o žádný požadavek, bylo to opravdu formulováno tak, že by je zajímala informace, jaká je šance v českém parlamentu, kdyby se to tam objevilo, jak odhaduji situaci a jak odhaduji reakci ČSSD. A já bych toto rád řekl, aby bylo jasno, kde je moje pozice.

Když jsme byli před válkou v Iráku požádáni americkou stranou o naši chemickou jednotku, tak to byl dopis ministrovi obrany. Já jsem ten dopis četl. Myslím, že nebyl zveřejněn a mně dokonce překvapilo, jak velmi zdvořile byl formulován jako téměř prosba, jestli je česká strana schopna v čase, který je poměrně krátký, dát odpověď na otázku, zda takovou jednotku můžeme nebo nemůžeme poskytnout. V tom dopise bylo napsáno, že naše jednotka je pokládána za nejlepší dneska existující na světě. Pokud ji nedáme, tak že použijí vlastní. Ale že pro ně by mělo cenu, kdybychom ji nabídli. Ten dopis byl dosti úzkostlivě formulován tak, že to není žádný požadavek. Že pouze chtějí vědět, jestli česká strana je ochotna o něčem takovém uvažovat a že oni bohužel v krátkém čase potřebují tuto informaci mít. Já to říkám proto, že to je moje osobní zkušenost, kterou mám z jednání s americkou stranou a nikdy jsem neměl pocit, že bych se nemohl svobodně rozhodovat a to je věc, která je pro mě zcela zásadní a to i pro veřejnou debatu.

Rašek:

Jenom tři krátké poznámky k důsledkům sestřelení nějaké rakety: konzultoval jsem to s lidmi, kteří se raketovými systémy zabývají a analyzovali všechna selhání, ke kterým dosud došlo. Tak pojistky, které se používají, aby nevybuchla jaderná nálož jsou poměrně velice spolehlivé, protože nikdy při selhání nedošlo k výbuchu. Ale samozřejmě, pokud jde o klasickou trhavinu, tak v podstatě tomu nelze zabránit, protože nárazem to vybuchne a nelze to nijakým způsobem zajistit.

Druhá poznámka je k bezpečnostním materiálům: my jsme se skutečně nikdy vážněji nezabývali problematikou bezpečnosti a armády. Když si proberu základní dokumenty, tak jeden z dokumentů byla vojenská doktrína z roku 1991, která přece alespoň nasměrovala rozvoj armády a naší bezpečnosti. Já jsem byl v roce 1992 a 1993 ředitelem Institutu pro statistická studia a my jsme vypracovali 3 varianty rozvoje armády. Ta třetí varianta, kterou jsme prosazovali, tak trvalo 10 let než se pod vedením vládního zmocněnce podařilo profesionalizovat armádu a to ve struktuře, kterou my jsme navrhli v roce 1993. To znamená 10 let se armáda v podstatě redukovala tak, že se tam rozpustila, jinde rozpustila - ale naprosto bezkonceptně. Teprve v roce 2001 se začalo vážněji uvažovat koncepčně.

Pokud jde o bezpečnostní strategii, ty jsou tři: z roku 1999, 2000 a 2003. Já si myslím, že tam už byl formální nedostatek, že hlavním zpracovatelem bylo ministerstvo zahraničních věcí, které to zpracovalo jako dokument především pro zahraničí a tomuto účelu vyhovuje. Ale pro strategické rozhodovací procesy (a před jedním nyní stojíme) neříká naprosto nic, jakým způsobem se k tomu postavit. Měla být bezpečnostní strategie 2005, dnes je rok 2006 a nemáme zase nic. Tady vidíte, jakým způsobem se ke strategickým dokumentům přistupuje.

Ještě poznámku ke Koreji, ke které mluvil pan Zaorálek: je to trochu mimo diskusi, ale já jsem tam byl, tak podotýkám - Korea je realizace kasárenského komunismu. To, co bylo zpracováno ve 30.-tých letech v literatuře, tak v Koreji to naprosto perfektně uskutečnili. A ten argument, který oni uvádějí, že kdyby nepracovali na jaderném programu, že by je dávno zničili - to není argument. Jaderný program Koreje není vůbec nastaven směrem ven, ale je nastaven především dovnitř. A slouží jako záminka k tomu, aby tamní kasárenský režim vydržel.

Vančura:

Tři krátké body: pan Zaorálek se tady vyslovil proti USA. Měl by jste ale říkat pravdu. Madlene Albreitová ke konci svého působení přiznala veřejně v americké debatě bez ohledu na to, co říkala Vám, že její politika a politika Clintonovy vlády vůči severní Koreji byla chybná. Všichni si to můžete přečíst v knize, která se jmenuje Zrada od Billa Gertze, což je přední americký bezpečnostní komentátor. Rovněž není pravda, že by USA pomáhaly s chemickými útoky proti Iránu, tam ta úloha byla úplně jiná. Tak to je komentář.

Druhá věc: já bych chtěl podpořit a vyzdvihnout to, co říkal pan ministr Šedivý, přesně definovat hrozbu, která tady před Západním světem je. Jestliže takové země jako Irán nebo severní Korea budou mít jadernou zbraň nebo jinou zbraň hromadného ničení a raketu, kterou bude schopna odpálit v podstatě bez jakéhokoliv velkého měření, tak Západní svět bude nucen neustále ustupovat nebo bude muset konfrontovat tuto hrozbu masivní silou. To je opravdu velká hrozba a je to

společná hrozba pro NATO i pro spojence USA, protože je pochopitelné, že jestliže nenajde spojence v NATO, hledá je jednotlivě. Je to skutečná hrozba a jediná možnost jak se postavit této hrozbě je pokusit se dodat systém, který by zabránil raketám doletět. Podstatný prvek tady ale je, že hrozba proti Západu se nemusí projevit nějakou raketou. V terorismu a jiných formách jako je energetická válka, které dneska probíhají, je možná nebezpečí závažnější někde jinde. A já mám pocit, že to ptaní po podstatě hrozby, které se navenek projevuje terorismem, je nedostačující, nekonceptní a je dokonce nedostačující a nekonceptní v samotných USA. Já debatu v USA velmi pečlivě sleduji a v podstatě musím říci, že solidní debata tohoto typu se nevede.

Sedlák:

Já bych velice uvítal a prosil bych, aby tato diskuse byla považována za začátek celé série diskusí v různém panelovém složení, které je třeba uspořádat. A upozorňuji na otázku, která tady nepadla: a co udělá ČR, když bude požádána centrálou NATO, aby tady na našem území měla takovouto základnu? Nezapomeňte, že v roce 2002 bylo na summitu NATO rozhodnuto, že prozkoumá možnost systému protiraketové obrany pro celou alianci a na tom se pracuje. Přípravuje se koncepce celého kola a dokonce se už ustavilo konsorcium firem minulý měsíc, které projednávají s centrálou NATO dohody o perspektivním vybavení takového systému.

Pane poslanče Zaorálku, velice příjemně jste mě překvapil svými závěry, ale na druhou stranu buďte realista. Za celou situací stojí tyto firmy a je to obrovský tlak. Ty už připravují výrobu pro NATO. A USA se trhly, dělají to po své linii a dělají to pro sebe. Ale NATO půjde také tímto směrem a my jsme to odsouhlasili. A je třeba vidět, že v USA nejsou žádní hlupáci a konečně se rozhodli s Německem a Itálií vypracovávat jenom lokální systém. Čili tady bude probíhat celá řada věcí, o kterých je třeba mluvit a je především třeba o nich mluvit politicky, protože nemá cenu utápět se v technice.

Děkuji za diskusi, bylo to dobré, ale je třeba pokračovat.

Baloun:

Já jsem asi jediný člověk, který je z managementu (vy jste tuším zde většinou ze státních struktur), čili dovolu mně říci, že tak (troufám si odhadnout) 80% manažérů v ČR je samozřejmě pro základnu. A to hlavně proto, že si uvědomují, že když je hrozba, tak je třeba určité hrozbě se postavit. Já jsem absolvent jedné politické školy ve Francii a z tohoto důvodu dostávám různé spisky. A někdy před rokem jsem dostal materiály podobných diskusí občanských sdružení z Francie z roku 1937 - 38, kde se také říkalo, že s panem Hitlerem se také mohou dohodnout, protože je to přeci slušný člověk. A mimochodem tato debata mně připomíná v některých aspektech to, jak oni tenkrát předpokládali ve Francii slušnost pana Hitlera. Já si myslím, že základna přinese mnoho investic do této země, ponese dále spoustu pozitivních politických i vnitropolitických dopadů, které posílí atlantické a demokratické hodnoty. Vidím, že se tady vedle sedící účastník dnešní diskuse chytá za hlavu, ale chtěl jsem pouze tlumočit názor asi 80% lidí v managementu, kteří si uvědomují, že hodnoty, které to přináší, je třeba bránit.

Mládek:

Děkuji panu Balounovi. Ale musím poznamenat jednu věc, že nejvíce se ohánějí tím, že jsou soukromí podnikatelé lidé, kteří vydělávají na státu nebo na multistátu, protože Vy tuším lobujete v EU, že pane Baloune? Ale dobře.

Baloun:

Já upřesním, my jsme lobbying dělali, ale nechali jsme toho před 10.-ti lety. Nyní děláme exekuci v zahraničí čili působíme jako přední zahraniční instituce, čímž se staráme i o investice a o investiční pohyb, atd.

Když mám možnost promluvit, tak ještě jednu poznámku: já znám poměrně dobře Irán. Myslím si, že nárůst fundamentalismu není výsledkem špatné politiky USA. To, že volby nyní dopadly jak dopadly, je odrazem fundamentalistické úrovně venkova a mladých lidí v Teheránu. Čili

bych z toho nevinil USA. Nemyslím si, že čím více budeme severní Koreu nebo Irán hladit, tím více na nás budou hodnější - není tomu tak, protože ani Hitler nebyl slušný člověk.

Zaorálek:

Jestli mohu upřesnit to, co zde bylo řečeno, že neříkám dostatečně přesně. Tak já to řeknu tedy přesněji. V průběhu iránsko - irácké války poskytla administrativa Ronalda Regana Iráku letecké a družicové snímky pohybu a rozmístění iránských vojsk postupujících na Basru. V zápětí potom došlo k napadení zbraněmi hromadného ničení.iránská reakce v médiích byla velice ostrá a velice jasná. Oni to spojili a vnímali to, že takový je mezinárodní pořádek, že tak se spojily síly na použití zbraní hromadného ničení. Já jsem mluvil o mediální reakci v Iránu a morální devastaci, kterou toto vyvolalo. A víte také, že před 30.-ti lety byl Irán jedním z významných strategických spojenců USA a dávaly se tam dodávky za desítky miliard US\$ zbraňových systémů. To jsou přeci fakta a nemůžeme se dneska tvářit, že s tím nemáme nic společného. Dokonce i my Evropané (jak tady zmínil pan ministr) byly to firmy chemické a jiné, které dodávaly. To přece není svět mimo nás.

A pak ještě ta druhá věc: samozřejmě, že politika Madlene Albreitové byla špatná. Kuriózní je, že mně to řekla také. Ale v jiném smyslu, než jste řekl Vy.

Šedivý:

Já naváži jenom velice stručně. Lidé tohoto typu, o kterých se bavíme (diktátoři a lidé autoritářského typu) často vnímají vstřícnou politiku jako známku slabosti. A to je, myslím, jedno z poučení z historie 20. století. Takže já to tady říkám, i když jsem v závěru debaty slyšel slova podpory.

Jinak co se týče toho, co říkal pan Sedlák: já jsem také velice rád, že konečně začíná debata. Myslím si jenom, že začala pozdě; že měla a mohla začít dříve. Jenom bych zde ještě chtěl avizovat velice kvalitní knihu, která vznikla ještě v době, kdy jsem byl ředitelem Ústavu mediálních vztahů a iniciovali jsme projekt Protiraketová obrana. Ta kniha vyšla tuším před rokem a je to výborný vyvážený pohled na pro i proti a i různé národní reakce - takže doporučuji.

Nicméně já se domnívám, že tady narážíme na takový základní problém v naší debatě, že tady se velice často odbočuje k takovým jaksi falešným analogiím nebo používání argumentů, které s meritem věci, o kterém se bavíme, nesouvisejí. Jako například: co kdy kdo dělal, co kdy USA dělaly. Teď tady mluvíme v určitém kontextu - USA podle mého názoru se (i když ta křivka je domnívám se poněkud pomalá) učí a já musím znovu říci, že nikdo nás do ničeho nenutí a nutit nebude. Je to svrchované rozhodnutí svrchovaného parlamentu. Protože cítíme dluh v té debatě, i když jsme ho nevytvořili my, tak jsem k technickým otázkám minulý týden smluvil naši dvoustrannou schůzku s Donaldem Ramsfeldem, kde jsem ho informoval o stavu debaty u nás a o tom, jak se projevuje veřejné mínění. A apeloval jsem na to, že nám by v té celé debatě ohromně pomohlo, kdyby se nám dostalo ujištění, že to o čem nyní hovoříme - o bilaterálním vztahu - tak že USA počítají s tím, že to bude součástí Atlantické aliance nebo systému v rámci Atlantické aliance. On řekl: „no, já Vám to říci nemohu. My bychom strašně rádi, ale je to na rozhodnutí Atlantické aliance“. Ale pak mně znovu říkal: „my vás do ničeho nebudeme nutit“.

Poslední věc: rozhodnutí centrály NATO, která nám něco vnutí - pane Sedlák. NATO je mezivládní organizace, která se rozhoduje na základě konsensu a žádná centrála NATO nikomu nic nenutí. Pokud existuje něco jako centrála NATO (máte zřejmě na mysli bruselský aparát), tak to je servisní služba, která slouží členským státům. Takto to funguje, čili centrála NATO není centrálou Varšavské smlouvy, která by komukoliv něco vnucovala.

Mládek:

Já ještě musím reagovat na jednu věc a sice na tvrzení, že americká základna přinese jistě další investice kromě investice do předpokládané základny. Já musím říci, že jsem si v jedné ze svých minulých funkcí užil jednání mezi českým státem a USA ohledně dodávek ZVVZ Milevsko a jejich v podstatě ventilace pro jadernou elektrárnu Buesehr. Tuto dodávku Milevsko muselo po poměrně významném americkém tlaku zrušit a české daňové poplatníky to stálo tuším asi 350 mil. Kč. Během toho byla naslibována řada alternativních amerických investic, odbytů, atd. Ale musím říci, že „skutek utek“, protože investice jdou jinými cestami a administrativa také. Takže já se obávám, že

kromě té samé investice, která samozřejmě přinese příležitosti firmám (a nemyslím si, že bude poptávka pouze po sexuálních službách, jak tady někdo uváděl v souvislosti s základnou) další nemusí být.

Šedivý:

To jsou technici z USA s rodinami.

Mládek:

Já jsem byl poslanec za Tábor. Město bylo velmi smutné, když odcházela armáda, když Váš předchůdce tam ustavil velitelství v pondělí a ve středu ho zrušil.

Šedivý:

To je jeden ze zločinů minulosti a stojí to miliardy dodnes.

Mládek:

Samozřejmě armáda a její existence - to je výborné pro rozvoj malého podnikání, protože dodávají služby. Ale na celkové výrazné zvýšení investic se obávám, že není záruka.

Lang - plukovník ve výslužbě:

Já bych chtěl obrátit tuto diskusi trochu někam jinam. My jsme měli v historii chytré lidi a neslyším, že by na ně někdo navazoval. Dejme tomu takový Havlíček Borovský. Ten si vymyslel takového úsloví: nechod' Honzo s pány na led, častý příklad máme, že pán sklouzne a sedlák si nohu zláme.

Já vím, svět se globalizuje. USA byly terčem různých útoků. To se musí jenom odsoudit. Když rozprostřeme americké prostředky po celém světě, tak budou napadeny různé základny, které někde postavíme nebo budou napadeny různé státy a my budeme daleko, my budeme za vodou. Já si myslím, že kdybychom jako Češi rozumně uvažovali, tak už od středověku víme, že o toto území se vede velmocenský spor. Je to všude blízko a odsud se dá všechno napadnout. Podle mě by bylo nejlepší toto všechno zakopat a usilovat jako Rakousko, abychom byli neutrálním státem a byl by pokoj a nemuseli bychom se dohadovat, co když raketa neúmyslně někde odpálená nedopadne do Libavy, ale na Ostravu.

P. Vocený:

Já jsem tady slyšel úvahy o tom, že by mohla být napadena americká základna na našem území. Já bych byl rád, kdybychom si uvědomili, kolikrát byly napadeny americké základny ve světě a kolik bylo také napadeno amerických velvyslanců ve světě. Z tohoto pohledu se domnívám, že počet napadených velvyslanců a velvyslanectví byl značně větší. A proto bychom si měli uvědomit v tomto kontextu, co by mělo být chráněno a co může být cílem případného útoku teroristů nebo někoho podobného.

Kevický - privátní sektor:

Já mám pár věcí k zodpovězení pro panelisty. Co mě v této diskusi chybí je méně emocionální a více věcný přístup, kde by byly uvedeny argumenty pro a proti. Vadí mně, že tato diskuse slouží jednotlivým zájmům jednotlivých stran a lobistických skupin místo toho, aby se udělala tabulka z hlediska napadeno - nenapadeno, škoda - neškod a jaký bude dopad, když raketa spadne na naši zemi. Myslím si, že někdo z nějakého ministerstva by mohl vypracovat takovouto poměrně jednoduchou tabulku, dát ji do tisku a pak se můžeme věcně bavit. To je za prvé.

Za druhé: diskuse, zda se o problému bavit nyní nebo později v návaznosti na tom, kdy zde bude oficiální podklad, mně přijde dosti absurdní. Diskuse o problému musí jednoznačně probíhat už nyní. Je evidentní jak to probíhá, že USA testují, jaká bude předběžná reakce a pokud bude převyšovat reakce negativní, tak oficiální požadavek vůbec nevznesou. A proto bychom otázkou, týkající se diskuse, takto neměli vůbec klást. Diskuse musí probíhat, dojít k nějakému závěru.

Mládek:

Takže prosím postupně panelisty, aby zodpověděli vyslovené dotazy a formulovali své závěry.

Zaorálek:

Soubor pro a proti je uveden na konci knížky, která zde byla uvedena panem ministrem Šedivým. To znamená, že toto je velmi jednoduché a dokonce bych sem mohl přijít a na začátku vám říci ty pro a proti. Jedinou věc vám neudělám, že bych sečetl kolik to dělá přesně procent pro a kolik je to proti.

Chápete, on to není ani tak odborně technický problém a ta debata se nedá rozhodnout tím, že dáme všechna pro na jednu stranu a všechna proti na druhou stranu. Protože a já jsem to řekl na začátku, toto je politický problém. Já bych byl rád, kdybychom si dneska uvědomili, že nejde o nějaké ekonomické výhody. Já opravdu toto kšeftování odmítám. Především proto, že tím, že jsme vstoupili do EU a Severoatlantické aliance, jsme určili tuto zemi jednoznačně jako velice spolehlivou pro investice. A mohu vám říci, že k tomu nemusíme přidávat nějaké základny, abychom spolehlivost zvyšovali. To je podle mě už zbytečná položka.

Já jsem byl nedávno ve Washingtonu a divil jsem se, že 50 lidí chtělo jet do ČR. Já jsem říkal: „takový zájem?“ A bylo mně řečeno: „samozřejmě, vždyť vy jste v těch mezinárodních institucích, takže to je naprosto bezpečný prostor.“ A nějaká základna navíc, to už je opravdu jedno. Takže ani my s tím nemusíme kšeftovat. Já odmítám i to kšeftování s vízy z jiných důvodů, i když si myslím, že to je nehoráznost. Pro vízový provoz není ze strany USA důvod. Není a nenašel jsem jediný argument. To znamená dělat z toho nějakou výměnu, jak jsem to slyšel ze strany Polska, je nemožné a je to podle mě opravdu servilní.

Já bych byl rád, kdybychom se o tom bavili jako o bezpečnostní věci, která se týká ne jenom bezpečnosti ČR, ale bezpečnosti Evropy a světa a abychom si uvědomili, že to je nakonec vrcholně politické rozhodnutí se všemi odbornými daty, které je dobré znát a učinit je součástí debaty. Je třeba si ale uvědomit, jak se chce ČR chovat. Tak, jak zde říkal pan Mládek, že se mu líbí, že Polsko prostě přilne k silnému dubisku a vsadí si na nějakou tu základnu a to dá nějakou tu jistotu. Anebo si řekneme, že chceme budovat systém (alianci) se všemi, kteří jsou ochotni do toho jít. Protože to je spolehlivější způsob, jak vytvářet bezpečnost v Evropě a ve světě.

Toto politické rozhodnutí kam se ČR v tomto postaví, to je to, co musíme udělat a já vám řeknu, že česká veřejnost podle mě pochopí to dilema. Občas se říká, že lidé nejsou informovaní a dokonce se říká, že referenda ani nemají smysl, protože to veřejnost nepochopí. Toto je věc která, myslím si, není pravdivá. Neříkám, že zrovna musí být referendum, ale referenda se dělají k jaderné energetice a já nevěřím, že si lidé nakonec nenajdou to jádro, o kterém se rozhoduje. A mimoto oni mají právo se k problematice vyjádřit. Jestli lidé této země mají nějakou zkušenost, tak to není něco, co můžeme pominout. Je součástí zkušenosti, kterou lidé v této zemi nabyli a nemůžeme to bagatelizovat. My politici máme možnost lidem říci, proč si myslíme, že je dobré se chovat takto. Oni si to přeberou a podle mě v konečném důsledku docela rozumně. Takže já se nebojím veřejné debaty, bojím se jediného a to je to, kdyby někdo chtěl rozhodovat s vyloučením veřejnosti a přál bych si v diskusích ukázat, že toto je svrchovaně a vrcholně především politické rozhodnutí a ty odbornosti jsou jenom dodatek k problému.

Šedivý:

Domnívám se, že by bylo svrchovaně racionální udělat si nějakou svodanalýzu. Je to ve své podstatě politické rozhodnutí, ale je to také strategické rozhodnutí. A strategie je kombinací vědy, ale i nějakého odhadu, zda směřjí a tady se pohybujeme v nějakém horizontu 10, 15, 20 let, kdy my si lámeme hlavu, jaké bude pravděpodobné bezpečnostní prostředí, jaká budou hlavní bezpečnostní rizika a hrozby. Lámeme si hlavu různými scénáři a tady se bavíme o jednom z mnoha možných scénářů ohrožení a my skutečně nemůžeme při seberacionálnější, sebevědečtější metodě nebo debatě zodpovědně říci na 100% „ano, tady za 15 let bude toto“. My hned zítra můžeme být překvapeni něčím, co bude srovnatelné s událostmi z 11. září, co v podstatě si téměř nikdo nedovedl představit.

Já to říkám proto, že my bychom se skutečně měli na obou stranách někdy až příliš horlivých příznivců a odpůrců vyvarovat všech nejrůznějších mýtů, jako že jaká nejrůznější nová ohrožení to sem přitáhne a jaké katastrofy pro to které místo by takováto základna mohla znamenat. Já jsem, musím říci, také poněkud skeptický k očekávání nějakého výrazného přílivu investic, atd. Na druhou stranu, co lze očekávat s velkou pravděpodobností a už tady jsou jedno nebo dvě malá pracoviště, které se podílejí na malém segmentu z výzkumu a vývoje. Můžeme očekávat, že do toho půjdeme my i celá Evropa, pokud se nám podaří přesvědčit zejména Francii. A já věřím, že nakonec do toho půjde celé NATO, protože studie proveditelnosti hovoří jednoznačně a otvírá další proces zkoumání

tohoto systému a jeho dalších možností. Takže nám to mimo jiné také přinese určitý styk (já nechci ani říci přenos technologií, protože USA technologie nesdílejí s nikým po 11. září) s výzkumem, vývojem, přinese nám to určité prostředky do našeho výzkumu a vědy.

Takže já bych se velice přiklonil k Vašemu názoru „pro a proti“ nebo „svodanalýza“, ale s tím, že nemůžeme čekat jednoznačnou odpověď. A v posledku to samozřejmě bude politická otázka, bude to záležet na tom, nakolik ti, kteří to podporují, dokáží v racionální debatě přesvědčit ty, kteří o tom pochybují nebo kteří to dokonce odmítají.

Rašek:

Já bych řekl ještě poznámku k diskusi o ČR jako neutrálním státě. Mohlo by to být bezvadné, ale já si myslím, že musíme vycházet z určitého vývoje státu a především jeho geopolitického postavení. Je pěkné hodnotit stav ve Švýcarsku nebo Švédsku, ale my, kteří jsme se vždy nacházeli poblíž dvou strategických os, které i v době terorismu hrají určitou roli, to znamená os Paříž, Berlín, Varšava, Kyjev, Moskva a naopak z Německa na Balkán, tak to je iluze si myslet, že je to jednoduché. Můžeme o to usilovat, ale je otázka, jestli to budou respektovat i ti ostatní. Jak víte, tak to nikdy nerespektovali. Vzpomeňme na Bismarkův výrok: „kdo má Čechy, má Evropu“. To je jedna poznámka.

Druhá poznámka: ten poslední dotaz vlastně směřoval k tomu, s čím já jsem sem přišel. Já jsem sem přišel s předsevzetím, aby se to posouzení vzalo jako komplexní rozhodovací proces. My dneska skutečně nemůžeme odpovědět, protože máme jenom mozaiku těch informací. O tom se můžeme bavit, ale měli bychom si připravit takovou nějakou mapu nebo strukturu, co bychom všechno potřebovali vědět a pokud ta nabídka přijde, tak ji upřesňovat vyžádáním si odpovědí. A zase se může dojít k argumentům pro a proti, ale ten základní rozhodovací proces z odborného pohledu musí být na politické scéně.

A poslední věc, kterou bych chtěl říci: prosím vás, je to ještě příležitost k jedné věci, ne jen k tomu strategickému rozhodovacímu procesu. Je to příležitost, abychom konečně položili základy ke státní politice v oblasti bezpečnosti. Abychom šli k nějakému dalšímu a dalšímu konsensu, protože obrana této země a obrana Evropy musí být v zájmu všech a k tomu by to mělo směřovat.

Mládek:

Než dnešní seminář uzavřu, chtěl bych říci jedno: já si myslím, že v zájmu této země je udržovat dobré vztahy s USA. Samozřejmě je otázkou, zda pro udržení dobrých vztahů je nutné zde mít americkou základnu. Ale v případě, že veřejné mínění bude myslet, že ne, tak je to třeba USA co nejlépe vysvětlit a co nejméně poškodit ty dobré vztahy s nimi.

Děkuji za účast a diskusi na dnešním semináři.